

СЕЉАК

ЛИСТ ЗА ПРЕПОРОД СЕЛА

ИСТИНА је највеће народно благо
Држава, народ, систем, у којима се по-
тискује ИСТИНА, или где ОНА несме
да се обелодани, заслужују да што пре
и што дефинитивније пропадну".

Год. I — Број 9.
МАЛО ЦРНИЋЕ п. Пожаревац
15. марта 1935 год.

Издаје и сарађује: КЛУБ МЛАДИХ ЉУДИ СА БЕЛА

Власник и уредник: СВЕТОМИР С. МИЛАДИНОВИЋ, земљорад.

ИЗЛАЗИ,
СВАКОГ 1 И 15 У МЕСЕЦУ
ПРЕТПЛАТА:
30 ГОДИНУ 20 ДИН., ЗА ПУЛА ГОД. 12 ДИН.

ИМА ЛИ ГРИЖЕ САВЕСТИ

Паметни људи веле: да је најтежа казна свесних бића усамити злочинца у полумрачну одају и метнути пред њега његову жртву да је гледа данима, и ноћима хладну, мртву унакажену..... И додају: кад преживи ове тренутке онда се он препорађа.

У последње време са свих страна око нас излазе на површину наше друштвене баре, пред рођене очи старих и младих, многа недела, грозна нечовештва из прошлости. Извирују разне гнусобе из наше замућене и прљаве дубине у облику изнакажених, трулих утвара и мрачних призора. Устају као из гробова и шуњају се поред нас у свој грозоти, узносе се искежено и злурадо у лица младих генерација и увлаче разудано у дупљу савести старих генерација као да им је тамо скровиште. Свакодневно тако у чопорима извирују, излазе, шуњају се и увлаче повампирена недела, а не чусмо ни један крик савести. Као да је цео свет невин. Док децоуморства, родоскрвњења, злочинства, лажи, подвале, издаје, кривоклетства, нижу се и засипљу друштвени живот.

Од природе народ за своја недела бива кажњен тиме, што у смраду сопствених погрешака, у глибу сопственог блата мора да проживи један период.

Пред народну савест тад дефилују призори погрешака, невинне жртве нехати и неправде.

Последњих недеља овога месеца, као по плану неког невидљивог, неумитног суда, у нашу полумрачну друштвену одају уноси се пред народне очи и савест један тежак призор — и ако је очувано још морала и правде народна савест мора да крикне, да урликне као рањени титан.

..... На студеној улици стоји гладна и боса жена и проси за кору хлеба. Код куће су петоро нејачи... У просијачку кутију споро падају двадесетпетпарци и поладинарци. Хладан камен оздо снег озго. Ветар пахуљама завејава на углу градске улице жену која стрљиво чека новчић од разних

фатираних, утовљених и утопљених безбрижних пролазника. Чека, гледа и клима главом...

Била је девојка у цвету младости кад је Отацбину стегао и жуљио синцир, а туђинчев мач био заривен у врату. Звекет сунцира, бол убода мача, тиштао је, пекао њене кхерине груди, док није одлучила. Одрекла се младости, заборавила девојаштво, зграбила српску брзометку и кидьсала херојски да брани слободу и право своје отацбине, свога народа.

Синцир је искидан и здробљен, мач из ране истргнут, пребијен и бачен, бол залечен, народ и земља ослобођени.

Али, њена младост прошла и извурила се, строшила. Наилази талас и баца је у старо гвожђе. Одатле се искобеља на детињи плач и дошла на угао улице да проси за њих. Она је сита...

Хеј, поганијо што галамиш по земљи, а што се човеш народ, ова жена је Милунка Савић, некадашњи херој, ослободилац и ујединитељ, а данас: херој — просјак, ослободилац — слушкиња, ујединитељ — кафанска праљи.

Зар уместо да је Милунка Савић пензионасани мајор, да је наш национални понос, да је од највишег народног тела проглашена за неимара државе, њој ослобођени народ даје у руке просјачки штап и торбицу и гура напоље, у свет?!

Уместо да о Милунки Савић пишу удебеници ђачки да се на њеном примеру српске жене и мајке нападају покољења, њеним именом испуњава се престоничка улична хроника.

Наш народ су зашашавили покварени људи и он је изгубио памет па не зна шта ради.

Треба да се прибере, јер пред његову савест почињу да излазе из старог гвожђа читави легиони ратника, инвалида, војсковођа без еполета, скрханих вредности, али не да траже милост, но да уђу у наше дупље да нам и савест не би умрла.

Ко преживи ове тренутке борбе са савешћу, или ће бити препорођен, или утонати потпуно у гресима.

Р.

Село и материјализам

Од увек па и сада село је извор за освежавање варошког елемента, који захваћен буром материјализма губи сваки смисао за социјалну правду и љубав према ближњем, а све у жељи за лаким раскошним животом. Свакодневне милионске и друге ситније афере потврђују наша опажања. На нашу велику жалост од рата на овамо осећа се у јачој мери да ви хор материјализма захвата и село, те неће много проћи па ће стати на исту линију друштвене неједнакости са градом. Како напоменусмо почетак датира од рата и окупације, када су многи изроди ставивши се у службу непријатељу, приграбили веће суме новца и уместо да искусе заслужену казну и да им се лако

стечено богатство конфискује они у послератном друштву успевају не само да сачувају срамно стечено богатство, већ и „углед“ свију оних који жалећи што не беху среће оних првих, јуришаше свом снагом баш на оне најближе, на сељаке-

Разни видови материјализма појављивали су се један за другим, али је најопаснији и најразорнији онај који се завлачи у најскривенији кутак породичног живота — материјализам брака. Указивање на разорно дејство овог вида материјализма јесте циљ овом чланку.

У већем делу нише отацбине и на селу у брак се ступа из личних рачуна. Браку је циљ богаћење а брачна половина сретство. У прератно време при склапању брачне везе, водило се рачуна да фамили-

је брачних кандидата имају приближно исти друштвени углед. Снахе се просиле из те и те угледне куће. Угледне куће давале су и угледан подмладак. На тај начин вршена је једна врста друштвене селекције, а дегенерици или су остајали ван брака или су приступали овом са особама равним себи, те су без икаквог по друштво штетног дејства нестајали са лица земље.

Данас пак кад се по научним методама врши одбирање (селекција) код свих домаћих животиња почев од питомих зечева и живине па до коња и говеди, код људи је то препуштено милости материјализма, ма да сем грамзивог и за новац похлепног човека, све друго зна за природну селекцију. Код дивљих животиња женке се паре са најјачим мужјацима, па сасвим природно и најспособнијим; пчелија матица се пари са мужјаком (трутом) који у свадбеном путу издржи најдужи лет и т.д. док код људи главно је да женидба, односно удаја, обећава материјално богатство, а на недостатке телесне и умне, као и пороке мисли се тек доцније, одакле и долазе свакодневни случајеви: туче, убиства, самоубиства или у најбољем случају бракоразводне парнице, које пуне кесе и цепове сељачовим паразитима из вароши.

Један познаник из ближе околине као сапутник причао ми је, како је свог јединца и по трећи пут оженио, са добрим „миразом“, од којих је прва снаха у другој години брачног живота умрла, јер је била слабуњава; са другом води бракоразводну парницу и са трећом је на суду, за покрадене му ствари. Кад сам му приметио да је могао да избегне скандал са остале две, да се показао мање похлепан за „мираз“ одговорио је чупајући косу „мислио сам боље два комада него један“.

Драгољуб Стојановић

Туризам или обезбеђење од поплава

На седници већа београдске Трговачке коморе неко је казао (незнамо из којих побуда) да би било много боље и корисније, када пројектовани јавни радови не би почели грађењем луксузних аутомобилских путева, већ подизањем насипа око плавних река, регулисањем бујица и асанацијом села. Треба вели најпре ово учинити па тек онда градити луксузне путеве за богате домаће и стране аутомобилисте.

Одговор је дао претседник Милутин Станојевић. Ствар је спорна, господине! Ви знате, од колике је важности за нашу земљу туризам. Туризам треба да буде једна од првих привредних грана у нашој земљи. Путеви које градимо треба да послуже снажењу нашег туризма.

Хеј Милутине! кад би ти поред трубе туристичких аутомобила, слушао још и крчање својих црева; кад би фотографије дневних листова преставиле твоју децу, да се у избеглиштву од поплаве грабе око врућег качамака и кад би поменуте фотографије твоју кућу претстављале до крова у води, неби ти претпостављо туризам заштити овог измученог народа од поплаве и асанације села.

Драг. Стојановић

Ми сељаци смо криви.

Када би нас ко упитао: чиме се данас могу подичити наша села и шта то има да их краси, ми би смо тешко могли да одговоримо.

Јер, сем једног већег дела народа са моралом и добрим особинама, сем природе и њених преимућстава, наша села

ништа друго немају. Погледајмо их. Ни каква планска насељеност, ни уређење, ни ваљани путеви или организација општинске службе, ни хигијенски станови или уређена чиста дворишта, ни начин исхране, ни рационална производња, ни јаке и сигурне заједнице... Дакле, ни просвећеност, ни култура.

То је стога, што наша села мало располажу просветним и здравственим васпитачима и васпитним чиниоцима.

Села немају ни довољно правих школа, ни потребних учитеља и саветника. **А и не знају шта су то народне здравствене станице и амбуланте, ни сеоске здравствене школе.** Ако су гледане кад на филму то је сеоском њероду изгледало као да је на ономе другом свету.

Значи: села немају оно што је најпотребније за напредовање и развијање, оно без чега је немогућ препород и процват материјални и духовни, па макар нас на другој страни милоштама мазили и премазивали.

А немају, јер се ми сељаци трошимо и расипамо на другим, за препород мање важним и непотребним, предметима и службама.

Шта нам је потребно? Да уз сваку школу постоји и упоредо са школом ради у селу и здравствена станица. Само тако ћемо умножити и здружити: хлеб и со, и народ учинити ситим и задовољним.

По скромном прорачуну једна здравствена станица коштала би једну општину месечно 4.000 динара. А народ би добио: бесплатног лекара у најтежем као и у најлакшем случају обољења; бесплатно лекова за прву помоћ и најбољег спасиоца, саветника, васпитача у свако доба дана и ноћи, у свако доба године, па и у оно страшно зимско доба са љутим кијаметом због кога је многи болесник невинно изгубио живот.

Уместо тога, ми смо скоро сваку општину снабдели са по једном жандармеријском станицом и десет до зуба наоружаних жандарма и агената да од нас самих чувају нашу имовину, да кућу чувају и бране од укућана.

Али зато смо ми сељаци криви.

Ми нећемо сами да присиљавамо оне малобројне да негују много више љубави и братства у међусобним односима. Ми нећемо наше личне поступке у себи да кажњавамо, него плаћамо нарочите људе да нас батинама и кундацима одучавају од злих навика. Ми хладно допуштамо да онај мањи лоши део људи опстаје међу нама са својим нерадом, својим поквареностима и својим смутњама.

А, ето, само због тога наша села труну, пропадају и назадују без стварне помоћи. јер у њима, уместо лепих и хигијенских школа са просветитељима, уместо— домова културе, здравствених станица и амбуланти са лекарима, наша се села диче жандармеријским станицама од по десет наоружаних приправних жандарма. Уместо свакодневних обилазака по нашим домовима од лекара и просветних трудбеника нас обилазе пандури, жандарми, полицајци, агенти, којих је пуна наша земља, који нас хиљаду пута више коштају, а хиљадама пута мање користе народном просвећивању и напретку.

Сузбијајмо зато сами наше мане па нећемо морати давати стотине милиона за камцијање наше сопствене коже, већ их дати школама да нас науче и просвете и здравственим станицама да нас чисте и спасавају смрти од гада и трулежи.

То зависи од наше воље. Што је овако сада сами смо криви.

Лист „СЕЉАК“ издржава се једино од претплате.

Молимо пријатеље да нам је што пре пошаљу.

Шта све може да учини један човек

Да се маскира

Прво, може да навуче на себе образину скромног, повученог, раденог, поштеног, безазленог трудбеника народног, па да крене лагано и лукаво ка домовима најтрудољубивијих, најштедљивих, најневинијих.

Може да уђе унутра, у дом најмногбројнијих и најбогатијих, да скрушено и пресамићено стане крај врата, сличан анђелу, и да чека доброту, љубав и поверење укућана. А кад све то добије он стане прво на праг, па на столицу, а са столице на полицу. Кад све поразбија, закаља и покраде он кроз прозор изађе, поправи образину ако му се где подерала и пође у лов на доброту и поверење изнова у другом, непознатом крају.

...и увуче...

Може са том образином, која је крута за стид хладна за милосрђе и дебела за поштење да се увуче и у једно веће народно предузеће, где владају такође братство, љубав и поверење; где људи сву своју материјалну и моралну имовину остављају да би се здружени могли одупрети свакој напасти. Пресамићен, изигравајући честитост, може да дође до поверења и ту, а са овим до положаја са највишом части у друштву и послу тога предузећа.

А чим се смести ту он може вештином да уклони оне који имају бистро око да виде и уши да чују и то све лепо и смишљено: „Људи се у раду истроше, треба их чешће замењивати. — Само Дуче не стари“.

...окупи дружину...

Такве обично замени својим изабраницима. У одабирању смене може да буде мајстор. Пошто је наша земља сељачка то увек избере сељак. Узме једнога, који од све материјалне имовине има: леп рукопис, исфиксане опанке, муштиклу која је добро углављена међу шкрбе зубе и у џепу један чокањ са зеленом вршном као високо друштвено одликовање, а од моралних докумената — крштеницу. Другога, кога чим погледаш дужим оштријим испитивачким погледом он обара очи, збуњује се, а гркљан му дрхће, дрхће. Трећег, који је напустио село, породични дом, воли да се шуња варошким улицама дану и ноћу свеједно, а вредноћом, способностима и ликом потсећа на стару жабу из устајалих бара. Дружину догради још једним из вароши, коме су груди као добош, а руке добре маљице; уме да јеца и плаче тихо и болно, да се куне бучно, да гори и букти као ватра, а и да цвили као покисао угарак; да кевће на разним немуштим језицима и да мења фарбу коже лица према положају и времену.

...почне „посао“...

Са оваквим друштвом један човек може и читав округ да држи на улару, да их 8 година обмањује да ради добро, а после, кад људи виде да су касе испражњене, рафови развучени, он осам година да их држи у убеђењу да је све то у ствари пуно само су „кључеви затурени“.

Што је мачку њух, што су вуку зуби, а свињи њушка, то једном оваквом човеку представља ово друштво. Њухом на њуши мрс, зубима растргне, њушком размаже и претрпа да се не види траг.

...разгранана „акцију“...

Зато он може на једном послу где му више људи да пара за 11,978.845.50 динара и овлашћење да у име њих и за њих ради, да направи први пут штету од 358.189.56 дин., други пут 176.147.75 дин., трећи пут 500.000 — дин. да за то ником не каже, већ да то покрије лажним приходом једанпут од 398.007.53 другипут 770.269.62 на тај начин што неку расхоровану гвожђурију на тавану или подруму прогласи за својом дружином за „златне полуге“ у вредности (коју жели) и то прокњижи у приход. Он може и неку стару кућерину у другој прилици да процени са 1.000.000.— па и то да саспе у приход са истом оном смелошћу са којом сасипа пепео у очи онима који много загледају оно што он ради.

Може да прими на чување и на то изда реверс са својим пуним потписом и очевим словом обв. Р. штете 7.423 комада. Од тога да преда на чување другој установи комада 3.013 да врати полагачима 2.975 а остатак од 1.435 да „не зна где је оставио“ и да се плачно извињава.

...покаже „милосрђе“...

Али зато он уме да куши за новац 2.739 комада обвезница а да прода 3.816 комада. Дакле, да прода више за 1.077 него што је купио.

Сем тога он може, јер уме, да позове сиромашка да му затражи једну обвезницу само да види — ради виђења — а затим, држећи је у руци да му умилно прича како би му он за ту хартију донео чак из далеке земље, одакле наш плави Дунав извире, какву шиваћу машину или нешто друго што он воли и чиме би обрадовао целу своју сироту породицу. Сиромаш би се опијао од тих речи, разнежавао се и нудио, нудио папир, који је грчевито чувао у крпама за чађавом гредом. Мислио је како би могао и душу своју да да брату, другару. Са реверсом у руци журио би се сиромашка својој породици да се похвали.

Многи такви чувају брижљиво и дан дањи у пожутелим крпама на таванској греди хартију на којој је све избледело, све постало невидљиво, сем једног потписа, који личи на опогану запарану огреботину, да сведочи како је из те крпе вешто украћена једна сиротињска радост.

Може одмах, чим се такав сиромашка удаљи, овај човек да позове свога слугу, тутне му у шаке бон и намигне. Слуга трчи у народну штедионицу госином зету, а отуд госи донесе депарац.

...мобилице „знање“ и „умење“...

Може да позове у ортаклук цео свет, покупи им новац, наручи из далеке земље преко брда и мора разне робе за 4,939.683.— дин. а онда да тој роби израчуна овакве трошкове:

1.) царина, лежарина, подвоз, исгурање и т. д.	1,637.396.06
2.) провизије себи	420.161.29
3.) Камата за учињене трошкове	187.282.—
4.) Провизија Х.	49.000.—
5.) „ „ Х. Х.	15.000.—
6.) Разнолије	1,830.591.40

Свега: 4,139.430.75

И овамо, онамо, још њему дугују ортаци, а ништа да не добију.

Може да прикупи другу партију обвезница Ратне штете ради довлачења репарација. Од целокупне робе примљене на рачун репарација може да преда полагачима за 439.611.90 или 10%, да прода за 1,495.258 или 26%, да изда своје ортаку за „ургирање“ 823.341.39 или 20%, скоро за 360.000.— дин. више ортаку него свима улагачима заједно. А ресто може да одвуче помрчина.

Може да украде туђу уложну књижицу и са ње скине 19.160 дин.

Може и фондове са специјалним задатком за општу ствар, да проћерда на своје личне сврхе. Свеједно што је сума 140.270 динара.

Може да расипа код своје куће, да води неку личну трговину, па кад изгуби, а он штету упрати предузећу у коме ради.

Може народне паре да даје својим политичким пријатељима на послугу без интереса, а може интересе, који он плаћа неком новчаном заводу за свој лични дуг, да пренесе и прокњижи на терет предузећа.

...моторизује „радљивост“...

— Наставиће се —

Бич је процветао

Прошле недеље пред масом народа, сакупљеном у дворишту општинске суднице у Малом Црнићу, показивао је сељак Бранислав Перић бичало од глога са дивним белим цветићима и пулопцима на врху.

Бичало је старо више година. Али, пре годину дана услед немаштине, а и због дивљачке хајке порезника, Перић је продао за порезу и своје једино коњче, а бичало бацно у крај опустеле стаје и заборавио га. Неволје су притискале

све теже и теже, па је мало фалило да се Перић од рођене куће отисне у бели туђи свет да тражи сношљивији живот.

Пре неки дан тумарао је по кући, превртао старудије и потсећао се на прошле добре дане, ни сам незнајући шта управо тражи. Зверајући и по опустелој стаји сасвим случајно је опазио своје бичало у ћошку, сагао се и узео га у руке. На своје запрепашћење опазио је врх од сувог бичала окићен цветићима и пупољцима. Није веровао свом разуму да може сува глоговина да цвета, али су га очи убеђивале.

„Бич је процветао од неупотребе“ — веле сељаци по селу и питају се: где ли је затурен народни бич и шта ли је са њим, јер давно, давно није га народ употребио.

А Перић гледа и осећа своју невољу и патњу, смишља решење, а једнако му загонетно: нашта га овај случај потсећа и чему га учи?... П.

Одговор на једно питање

Од свих наших поштованих читалаца само један није могао да погоди на кога се односи наш чланак: „Изгубљени стид и срам“ из прошлог броја „Селџака“, па нам је писмом затражио хитно изјашњење, јер се боји да когод не помисли да је он.

Ми одговарамо засад: чланак се односи на све оне који се боје њега. На оне чија се савест узнемири кад га прочитају, чије се руке маше да уклоне „пчелу са капе“ кад сазнају да је и ко други чланак прочитао.

Према томе, и вама, нестрпљиви господине, а и свима осталима који се праве да чланак није оцртао њихове мрачне силуете одговориће у име нас ваша савест.

Стога, за одговор припитајте њу.

„Селџак“

Чврста реч

Често се дешава у нашем народу, а свакако и у другим народима, да између себе појединци дају један другоме обећање — чврсту реч, да ће нешто учинити или нешто неучинити, па то обећање — чврсту реч не испуне, те самим тим гажењем чврсте речи, губе веру један у другога, услед чега често пута долази и до парнице па чак у више случајева и до немихих последица, које, једне отерају у гроб а друге на робију.

Никада човек не треба да да, обећање чврсту реч, док се добро не размисли, да ли оно што обећа може испунити. У овоме нам је лепо и јасно у народ унела народна изрека „два пута мери а трећи пут сеци“ те према томе сваки треба пре обаћања добро да се размисли па тек онда да обећање, које после тога мора испунити. Тако је некад било. Тако је и сад међу поштеним светом. Али као што су и остале добре особине извитоперене, тако је и ова. Из следеће приче видећемо како модеран човек испуњава обећање.

Један млад човек отишао на панађур и тамо купио лепог и младог коња, за кога је дао 50 дуката. Враћајући се са панађуре требао је прећи преко једне веома густе, широке и дугачке шуме. Путујући кроз шуму од једанпут дунуше јаки ветрови,

тако, да се шума претворила у страшну буру, и у њој се од силнога ветра — олује није могло ништа видети а камо ли путовати.

Млади човек се био страшно уплашио, мислио је како ће да се избави, стално је молио Бога, да Бог заустави ветрове и да га жива и здрава изведе из непрегледне шуме.

Молећи се Богу, обећао је, да ће, ако жив и здрав из ове шуме изађе, у првој вароши продати свога коња и све новце које за коња добије, поклонити манастиру на кога прво наиђе.

При тој његовој молитви, само по себи ветрови су престали, мирноћа шуме је отворила пут и њега охрабрила, те је без страха продужио путовање и срећно из шуме изашао.

Е, али се сада сетио, шта је Богу обећао, жао му је било 50 дуката датих за коња, кога по обећању Богу, мора продати и сав новац поклонити манастиру. Путовао и мислио како ће Богу да се одужи, и на који ће начин да испуни у молитви обећање. Мислећи тако дође на идеју, да у првом селу купи једног петла и купи га за 1 динар, па продужи путовање јашући на коњу и носећи петла. И кад кад је стигао у прву варош, он објави да продаје коња и петла, али под условом, да један купац одкупи и коња и петла. Купаца је било доста, само су једни хтели само коња, а други само петла, но он на то никако није хтео пристати, већ је остао код свога услова, једном купцу и коња и петла и никако другачије.

Један од купаца пристане и запита за цену, младић му је рекао, за петла тражим 50 дуката а за коња 1 динар. Купац се зачудио овој цени, али се мало размислио и уверио се, да је за њега купца то све једно, те пристане и прво продавцу исплати петла са 50 дуката па по том и коња за 1 динар. Младић задовољан, што ће сад моћи да испуни своје обећање, па продужи пут и кад је наишао на први манастир, сврати у исти и преда манастиру све новце које је узео за коња а то је цео 1 динар, те је на тај начин ипак испунио своје обећање Богу дато, у оној страшној олујом завитлаој шуми.

Ето, из ове приче види се како изгледа модерно обећање, које је наш сељак најбоље запамтио, а од којих наша села данас „живе“ и „напредују“.

Нека се наша омладина, наша сељачка омладина учи ценити праву задату реч, а обећање нека сматра за највишу обавезу и дужност.

1935. год. Ландол

Јер. П. Јер.

Уважени Господин и брат Илија Ж. Трифуновић — војвода, председник Средишног одбора Народне одбране у Београду, који се први претплатио на лист «Селџак», послао је 12 ов. м-ца т. г. и своју помоћ од 200 дин за одржање листа.

Клуб младих људи са села најтоплије му захваљује.